



Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

12. november 2019*

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Euroopa Kohtu otsus, millega tuvastati liikmesriigi kohustuste rikkumine – Täitmata jätmine – Direktiiv 85/337/EMÜ – Tuulepargi teostusluba ja ehitamine – Projekt, mis võib keskkonda oluliselt mõjutada – Keskkonnamõju eelneva hindamise puudumine – Seadustamiskohustus – ELTL artikli 260 lõige 2 – Karistusmaks ja põhisumma määramise nõue

Kohtuasjas C-261/18,

mille ese on ELTL artikli 260 lõike 2 alusel 13. aprillil 2018 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: M. Noll-Ehlers ja J. Tomkin,

hageja,

versus

Iirimaa, esindajad: M. Browne, G. Hodge ja A. Joyce, keda abistasid G. Gilmore, *BL*, J. Connolly ja G. Simons, *SC*,

kostja,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta, kodade presidendid J.-C. Bonichot (ettekandja), A. Arabadjiev, A. Prechal, M. Safjan ja S. Rodin ning kohtunikud L. Bay Larsen, T. von Danwitz, C. Toader, F. Biltgen, K. Jürimäe ja C. Lycourgos,

kohtujurist: G. Pitruzzella,

kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikku menetlust ja 1. aprilli 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 13. juuni 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: inglise.

otsuse

1 Hagiavalduses palub Euroopa Komisjon Euroopa Kohtul:

- tuvastada, et kuna Iirimaa ei ole võtnud meetmeid 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmiseks resolutsiooni punkti 1 teise taande osas, siis on ta rikkunud ELTL artiklist 260 tulenevaid kohustusi;
- mõista Iirimaalt komisjoni kasuks välja põhisumma 1343,20 eurot korrutatuna päevade arvuga, mis on möödunud 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) kuulutamise kuni päevani, mil Iirimaa on selle kohtuotsuse täitnud, või kuni kohtuotsuse kuulutamiseni käesolevas asjas, kui viimati nimetatud kuupäev on varasem 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmise kuupäevast, ning määrata minimaalseks põhisummaks 1 685 000 eurot;
- mõista Iirimaalt komisjoni kasuks välja karistusmaks summas 12 264 eurot iga päeva eest alates käesolevas kohtuasjas otsuse tegemise kuupäevast kuni kuupäevani, mil Iirimaa on täitnud 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380), ja
- mõista kohtukulud välja Iirimaalt.

Õiguslik raamistik

Direktiiv 85/337/EMÜ enne selle muutmist direktiiviga 97/11

2 Nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiivi 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT 1985, L 175, lk 40; ELT eriväljaanne 15/01, lk 248) artikli 2 lõigetes 1 ja 2 ning lõike 3 esimeses lõigus oli ette nähtud:

„1. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et enne loa andmist hinnatakse muu hulgas oma laadi, mahu või asukoha tõttu keskkonda oluliselt mõjutada võivaid projekte.

Sellised projektid on määratletud artiklis 4.

2. Keskkonnamõju hindamise võib lisada liikmesriikide projektide loamenetlusse või kui see ei ole võimalik, muudesse menetlustesse või käesoleva direktiivi eesmärkide täitmiseks kehtestatud menetlustesse.

3. Liikmesriigid võivad erandjuhul vabastada konkreetse projekti kas täielikult või osaliselt käesoleva direktiivi sätete kohaldamisest.“

3 Selle direktiivi artiklis 3 oli sätestatud:

„Keskkonnamõju hindamisel täpsustatakse projekti otsene ja kaudne mõju järgmistele teguritele ning kirjeldatakse ja hinnatakse neid sobival viisil ning asjaolude ja artiklite 4–11 kohaselt:

- inimesed, loomastik ja taimestik,
- pinnas, vesi, õhk, ilmastik ja maastik,
- esimeses ja teises taandes nimetatud tegurite vastastikune mõju,

– aineeline vara ja kultuuripärand.“

4 Nimetatud direktiivi artikkel 4 oli sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui artikli 2 lõikest 3 ei tulene teisiti, hinnatakse I lisas loetletud klassidesse kuuluvaid projekte artiklite 5–10 kohaselt.

2. II lisas loetletud klassidesse kuuluvaid projekte hinnatakse artiklite 5–10 kohaselt, kui liikmesriigid leiavad, et nende omadused seda eeldavad.

Selleks võivad liikmesriigid muu hulgas täpsustada teatavad hinnatavate projektide liigid või kehtestada kriteeriumid ja/või künnised, mis on vajalikud selleks, et kindlaks määrata, milliseid II lisas loetletud klassidesse kuuluvaid projekte hinnatakse artiklite 5–10 kohaselt.“

5 Direktiivi 85/337 artikli 5 kohaselt:

„1. Projektide puhul, mille keskkonnamõju tuleb artikli 4 alusel hinnata artiklite 5–10 kohaselt, võtavad liikmesriigid vastu vajalikud meetmed tagamaks, et arendaja esitab sobivas vormis III lisas täpsustatud teabe, kui:

- a) liikmesriigid leiavad, et see teave on loaandmismenetluse teatavas etapis ning konkreetse projekti või teatavat liiki projekti ja tõenäoliselt mõjutatavate keskkonnategurite eriomadusi silmas pidades asjakohane;
- b) liikmesriigid leiavad, et on asjakohane nõuda arendajalt sellise teabe koostamist, võttes muu hulgas arvesse olemasolevaid teadmisi ja hindamismeetodeid.

2. Lõike 1 kohaselt arendaja esitatav teave sisaldab vähemalt:

- projekti kirjeldust, mis sisaldab teavet projekti koha, lahenduse ja mahu kohta,
- olulise kahjuliku mõju vältimiseks, vähendamiseks ja võimaluse korral kõrvaldamiseks ettenähtud meetmete kirjeldust,
- andmeid, mida on vaja nende põhimõtude täpsustamiseks ja hindamiseks, mida projekt keskkonnale tõenäoliselt avaldab,
- taanetes 1–3 nimetatud teabe üldarusaadavat kokkuvõtet.

3. Liikmesriigid tagavad vajaduse korral, et asjakohast teavet valdavad asutused teevad selle kättesaadavaks arendajale.“

6 Direktiivi 85/337 artikkel 6 oli sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et asutustele, kes on oma teatavate keskkonnaülesannete tõttu tulevikus projektiga tõenäoliselt seotud, antakse võimalus avaldada oma arvamust teostusloa taotluse kohta. Liikmesriigid määravad asutused, kellega sel eesmärgil konsulteeritakse kas üldiselt või igal loataotluse esitamise juhul. Artikli 5 kohaselt kogutud teave edastatakse kõnealustele asutustele. Konsulteerimise üksikasjaliku korra sätestavad liikmesriigid.

2. Liikmesriigid tagavad, et:

- kõik teostusloa taotlused ja kogu artikli 5 kohaselt kogutud teave tehakse üldsusele kättesaadavaks,

– asjaomasele üldsusele antakse võimalus enne projekti algatamist arvamust avaldada.

[...]“.

7 Selle direktiivi artiklis 7 oli sätestatud:

„Kui liikmesriik teab, et projekt tõenäoliselt avaldab olulist keskkonnamõju mõnes teises liikmesriigis, või kui tõenäoliselt oluliselt mõjutatav liikmesriik seda taotleb, edastab liikmesriik, kelle territooriumil kavatsetakse projekti teostada, artikli 5 kohaselt kogutud teabe teisele liikmesriigile samal ajal, kui ta selle oma kodanikele kättesaadavaks teeb. Selline teave on aluseks kõikidele konsultatsioonidele, mis on vajalikud kahe liikmesriigi vastastikuste ja võrdväärsete kahepoolsete suhete raames.“

8 Nimetatud direktiivi artikli 8 kohaselt:

„Teostusloa menetlemisel tuleb arvesse võtta artiklite 5–7 kohaselt kogutud teavet.“

9 Sama direktiivi artikkel 9 oli sõnastatud järgmiselt:

„Kui otsus on tehtud, teavitab pädev asutus või teavitavad pädevad asutused asjaomast üldsust:

- otsuse sisust ja kõikidest sellele lisatud tingimustest,
- otsuse aluseks olevatest põhjustest ja seisukohtadest, kui liikmesriigi õigusaktides nii sätestatakse.

Sellise teavitamise üksikasjaliku korra määravad kindlaks liikmesriigid.

Kui teist liikmesriiki on teavitatud artikli 7 kohaselt, teavitatakse seda ka kõnealuselt otsusest.“

10 Direktiivi 85/337 artiklis 10 oli ette nähtud:

„Käesoleva direktiivi sätteid ei mõjuta pädevate asutuste kohustust järgida siseriiklike õigusnormide ja aktsepteeritud õiguslike tavadega ettenähtud piiranguid, mis käsitlevad tööstus- ja ärisaladusi ning avalike huvide kaitset.

Artikli 7 kohaldamisel rakendatakse teabe edastamise suhtes teisele liikmesriigile ja teabe vastuvõtmise suhtes sellises teises liikmesriigis piiranguid, mis kehtivad liikmesriigis, kus projekti kavandatakse.“

11 Direktiivi 85/337 II lisas olid loetletud selle direktiivi artikli 4 lõikes 2 nimetatud projektid, st projektid, mille keskkonnamõju hindamine oli vajalik üksnes siis, kui liikmesriigid leidsid, et nende omadused seda eeldasid. Nii oli selle lisa punkti 2 alapunktis a nimetatud turba kaevandamist ning sama punkti 2 alapunktis c muude kui metalli sisaldavate ja energiat andvate mineraalainete nagu marmori, liiva, kruusa, kiltsavi, soola, fosfaatide ja kaaliumkloriidi kaevandamist.

Direktiiv 85/337 direktiiviga 97/11 muudetud redaktsioonis

12 Nõukogu 3. märtsi 1997. aasta direktiiviga 97/11/EÜ (ELT 1997, L 73, lk 5; ELT eriväljaanne 15/03, lk 151) muudetud redaktsioonis on direktiivi 85/337 artikli 2 lõigetes 1 ja 2 ning lõike 3 esimeses lõigus ette nähtud:

„1. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, tagamaks, et enne loa andmist nõutakse keskkonda muu hulgas oma laadi, mahu või asukoha tõttu oluliselt mõjutada võivatelt töödelt teostusluba ja hinnatakse nende mõju. Sellised tööd on piiritletud artiklis 4.

2. Keskkonnamõju hindamise võib lisada liikmesriikide projektide loamenetlusse või kui see ei ole võimalik, muudesse menetlustesse või käesoleva direktiivi eesmärkide täitmiseks kehtestatud menetlustesse.

[...]

3. Ilma et see piiraks artikli 7 kohaldamist, võivad liikmesriigid erandjuhul teha teatava töö puhul täieliku või osalise erandi käesoleva direktiivi sätetest.“

13 Selle direktiivi artiklis 3 on sätestatud:

„Keskkonnamõju hindamisel piiritletakse töö otsene ja kaudne mõju järgmiste teguritega ja kirjeldatakse ja hinnatakse seda sobival viisil ning asjaolude ja artiklite 4–11 kohaselt:

- inimesed, loomad ja taimed,
- pinnas, vesi, õhk, ilmastik ja maastik,
- aineeline vara ja kultuuripärand,
- esimeses, teises ja kolmandas taandes nimetatud tegurite vastastikune mõju.“

14 Nimetatud direktiivi artiklis 4 on ette nähtud:

„1. Kui artikli 2 lõikest 3 ei tulene teisiti, hinnatakse I lisas loetletud töid artiklite 5–10 kohaselt.

2. Kui artikli 2 lõikest 3 ei tulene teisiti, teevad liikmesriigid II lisas loetletud tööde puhul:

a) üksikjuhtumite uurimise

või

b) endi kehtestatud künniste või tingimuste

abil kindlaks, kas tööd hinnatakse artiklite 5–10 kohaselt.

Liikmesriigid võivad teha otsuse kohaldada mõlemaid alapunktides a ja b nimetatud võimalusi.

3. Lõike 2 alusel üksikjuhtumeid uurides või künniseid või tingimusi kehtestades võetakse arvesse asjakohaseid III lisas sätestatud valikutingimusi.

4. Liikmesriigid tagavad, et pädevate asutuste lõike 2 kohane otsus avalikustatakse.“

15 Sama direktiivi II lisa punkti 3 alapunktis i on nimetatud tuuleelektrijaamu.

16 Sama lisa punkti 13 kohaselt loetakse juba loa saanud või valminud või käimasolevate I või II lisas loetletud tööde muutmist või laiendamist, kui see võib keskkonda oluliselt kahjustada, direktiivi 85/337 artikli 4 lõike 2 kohaldamisalasse kuuluvaks tööks.

17 Direktiivi 85/337 III lisas, mis käsitleb sama direktiivi artikli 4 lõikes 3 osutatud valikutingimusi, on täpsustatud, et tööde laadi hindamisel tuleb eelkõige arvestada saastavust ja häiringuid ning õnnetusohu, pidades eeskätt silmas kasutatavaid menetlusi. Samas lisas on märgitud, et nende

geograafiliste alade keskkonnatundlikkuse hindamisel, mida tööd tõenäoliselt mõjutavad, tuleb eelkõige silmas pidada looduskeskkonna vastuvõtuvõimet, pöörates erilist tähelepanu teatud aladele, sh mägi- ja metsapiirkondadele.

3. juuli 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380)

18 Euroopa Kohus otsustas 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380), et kuna Iirimaa ei ole võtnud kõiki vajalikke meetmeid tagamaks, et:

- direktiivi 85/337 – nii enne kui ka pärast direktiiviga 97/11 muutmist kehtinud redaktsioonis (edaspidi „direktiiv 85/337“) – kohaldamisalasse kuuluvate projektide osas kaalutaks enne projektide täielikku või osalist teostamist, kas on vaja läbi viia keskkonnamõju hindamine, ning et oma laadi, mahu või asukoha tõttu keskkonda oluliselt mõjutada võivate projektide osas viidaks läbi keskkonnamõju hindamine vastavalt selle direktiivi artiklitele 5–10, ja
- enne teostuslubade andmist Derrybrienis Galway krahvkonnas (Iirimaa) tuulepargi ehitamiseks ja sellega seotud tegevuseks ning samuti enne tööde teostamist oleks läbi viidud projekti keskkonnamõju hindamine vastavalt nimetatud direktiivi artiklitele 5–10,

siis on Iirimaa rikkunud direktiivi 85/337 artiklitest 2, 4 ja 5–10 tulenevaid kohustusi.

19 Seoses teise väitega, mis puudutab Derrybrienis tuulepargi ja sellega seotud tegevuse (edaspidi „tuulepark“) keskkonnamõju hindamise puudumist, järeltas Euroopa Kohus 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) punktides 94–111 esitatud põhjenduste alusel, et selles osas on toime pandud kohustuste rikkumine.

20 Täpsemalt märkis Euroopa Kohus selle kohtuotsuse punktis 98 tuulepargi ehitustööde kahe esimese etapi kohta, et Iirimaa oli kohustatud korraldama ehitusprojektide keskkonnamõju hindamise, kui tööd võisid keskkonda oluliselt mõjutada eelkõige oma laadi, mahu või asukoha tõttu.

21 Sellega seoses leidis ta sama kohtuotsuse punktis 103, et turba ja mineraalainete kaevandamise ja tee-ehitustööde projektide asukoht ja maht ning vastava ala lähedus jõe le kujutasid endast konkreetseid omadusi, millest lähtuvalt 46 tuuleturbiini paigaldamisega lahutamatu seotud tööd võisid keskkonda oluliselt mõjutada, ning et sellest tulenevalt oli vaja läbi viia keskkonnamõju hindamine.

22 Ühtlasi leidis Euroopa Kohus nimetatud kohtuotsuse punktis 110 seoses taotlusega anda luba tuulepargi kolmanda etapi ehitustöödeks ja muudatusteks algselt lubatud ehituse kahe esimese etapi osas, et 25 uue turbiini rajamine, uute tehnovõrkude ehitamine ning algselt lubatud tuuleturbiini tüübi muutmine, millega üritati suurendada elektrienergia tootmist, on projektid, mis võivad keskkonda oluliselt mõjutada, ning sel põhjusel tuleb enne nende kohta loa andmist läbi viia direktiivi 85/337 artiklites 5–10 sätestatud tingimustele vastav loataotluse menetlus ja keskkonnamõju hindamine.

Kohtueelne menetlus ja menetlus Euroopa Kohtus

23 Pärast 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) kuulutamist palus komisjon 15. juuli 2008. aasta kirjas Iirimaal esitada talle kahe kuu jooksul alates selle kohtuotsuse kuupäevast teavet kohtuotsuse täitmiseks võetud meetmete kohta. Iirimaa kinnitas 3. septembri 2008. aasta kirjas, et ta aktsepteerib kohtuotsust täielikult ja et keskkonnamõju ajakohastatud hindamine kooskõlas direktiiviga 85/337 on ette nähtud enne 2008. aasta lõppu.

- 24 Pärast kohtumist komisjoniga teatas Iirimaa 2009. aasta 10. märtsi ja 17. aprilli kirjades komisjonile, et ta valmistab ette õigusakti eelnõu, millega kehtestatakse seadustamismenetlus, mis võimaldab erandlikel juhtudel seadustada direktiivi 85/337 rikkudes antud load „asendusloa“ väljastamisega, ja et selle menetluse kohaselt taotleb niisugust luba tuulepargi haldaja.
- 25 Komisjon saatis 26. juunil 2009 sellele liikmesriigile ametliku kirja, milles ta tõdes esiteks, et ta on saanud vaid selle õigusakti eelnõu, mille Iirimaa peab vastu võtma, et tagada 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmine, ja teiseks, et ta ootab ikka veel teavet tuulepargi keskkonnamõju kavandatava hindamise kohta. Iirimaa vastas ametlikule kirjale 9. septembril 2009, kinnitades esiteks, et seadusemuudatus, millega kehtestatakse asendamismenetlus, võetakse vastu lähiajal, ja teiseks, et tuulepargi haldaja on andnud põhimõttelise nõusoleku asendusloa taotluse esitamiseks.
- 26 Komisjon saatis 22. märtsil 2010 Iirimaale uue ametliku kirja, milles palus liikmesriigil esitada oma seisukohad kahe kuu jooksul alates ametliku kirja kättesaamisest. Liikmesriik vastas sellele 2010. aasta 18. mai, 22. juuli ja 13. septembri kirjadega. Viimases kirjas teatasid Iirimaa ametiasutused komisjonile, et 2010. aasta juulis võeti vastu 2010. aasta planeerimise ja arendamise (seaduse muutmise) seadus (Planning and Development (Amendment) Act 2010; edaspidi „PDAA“). PDAA XA osa, täpsemalt artiklid 177B ja 177C, näevad ette keskkonnamõju hindamise kohustust rikkudes antud lubade seadustamise menetluse.
- 27 Pärast uut kirjavahetust Iirimaa ametiasutuste ja komisjoni vahel ning pärast seda, kui Iirimaa oli komisjoni teavitanud aastatel 2010–2012 võetud täiendavatest seadusandlikest meetmetest, palus komisjon 19. septembri 2012. aasta kirjas, et liikmesriik talle teataks, kas tuulepargi arendaja suhtes kohaldatakse seda seadustamismenetlust.
- 28 Iirimaa märkis 13. oktoobri 2012. aasta kirjas, et tuulepargi haldaja, mille 100protsendiline osalus kuulub nii riigi kui ka erasektori osalusega äriühingule, keeldus kohaldamast PDAA XA osas ette nähtud seadustamismenetlust, ja et ei liikmesriigi õigus ega liidu õigus ei luba nõuda selle kohaldamist. Liidu õigus ei kohusta nimelt seadma kahtluse alla tuulepargi ehitamiseks juba väljastatud lubasid, mis on muutunud lõplikeks, ning nende lubade tühistamine on vastuolus õiguskindluse ja seaduse tagasiulatuva jõu puudumise põhimõtete ning Euroopa Kohtu praktikaga, mis käsitleb liikmesriikide menetlusautonoomiat.
- 29 Iirimaa ametiasutused teatasid 16. detsembri 2013. aasta kirjas komisjonile, et tuulepargi haldaja on teatanud, et ta on valmis läbi viia selle pargi keskkonnamõju „mitteametliku“ hindamise, mis oleks siiski direktiivi 85/337 nõuetega kooskõlas.
- 30 Iirimaa edastas 2014. aastal komisjonile „kontseptsioonidokumendi“, mis oli tuulepargi keskkonnamõju „mitteametliku“ hindamise menetluse „tegevuskava“. Liikmesriik võttis komisjoniga 13. mail 2014 toimunud kohtumisel endale kohustuse esitada komisjonile tuulepargi haldaja ja Iiri keskkonnaministri vahel sõlmitud „kavatsuste protokoll“ projekt, milles on sätestatud kokkulepe mitteametliku keskkonnanalüüsi läbiviimise kohta. Vastav projekt edastati komisjonile 11. märtsil 2015 ja 7. märtsil 2016 edastasid Iirimaa ametiasutused projekti uue versiooni.
- 31 Komisjon on korduvalt märkinud, et need dokumendid ei võimalda Iirimaal täita oma kohustusi. 29. novembril 2016 toimunud koosoleku järel teatasid komisjoni talitused 15. detsembri 2016. aasta e-kirjaga Iirimaa ametiasutustele, et allkirjastatud kavatsuste protokoll lõplik redaktsioon peab komisjoni jõudma 2016. aasta lõpuks ning et vastasel korral võib komisjon 2017. aastal algul taas Euroopa Kohtu poole pöörduda.
- 32 Iirimaa saatis 22. detsembril 2016 komisjonile „kontseptsioonidokumendi“ uue versiooni ja „raamdokumendi“, mis kannab 2. detsembri 2015. aasta kuupäeva. Kaaskirjas märkisid Iirimaa ametiasutused, et need kaks dokumenti kavatakse allkirjastada 2017. aasta jaanuari lõpul.

- 33 Pärast kirjavahetust Iirimaa ametiasutustega teatas komisjon 26. jaanuari 2018. aasta kirjas Iirimaale, et hoolimata „kontseptsioonidokumendi“ allakirjutamisest, jääb tema hinnangul 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täieliku täitmise kohustuse rikkumine püsima. Üheksa aastat pärast kohtuotsuse kuulutamist ei ole tuulepargi keskkonnamõju hindamise osas tehtud ühtegi olulist edusammu.
- 34 Iirimaa tunnistas 1. veebruari 2018. aasta kirjas, et arutelu asja lahendamiseks on kestnud juba mitu aastat. Samas kirjas väitis liikmesriik siiski, et enne täitmiseks vajalike meetmete võtmist ootas ta ära komisjoni seisukohad dokumentide kohta, mille viimane oli talle esitanud 22. detsembri 2016. aasta kirjaga.
- 35 Kuna komisjon leidis, et 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) resolutsiooni punkti 1 teise taandega vastavusse viimise kohustus on veel täitmata, esitas ta käesoleva hagi.
- 36 Pärast menetluse kirjaliku osa lõpetamist käesolevas asjas teavitas komisjon Euroopa Kohut kohtukantseleisse 1. aprillil 2019 saabunud kirjas Iirimaa ametiasutuste kirjast, mille ta oli kätte saanud 29. märtsil 2019 (edaspidi „29. märtsi 2019. aasta kiri“) ja millest nähtub, et tuulepargi haldaja on nõustunud tegema koostööd, et rakendada PDAA-s ette nähtud „asendamismenetlust“ „nii kiiresti kui võimalik, et tagada keskkonnamõju tagantjärele hindamine“. Iirimaa ametiasutused edastasid selle kirja 1. aprillil 2019 ka Euroopa Kohtu kantseleisse.

Liikmesriigi kohustuste rikkumine

Poolte argumentid

- 37 Komisjon tuletab meelde, et 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuses komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) tuvastas Euroopa Kohus eelkõige, et Iirimaa on rikkunud kohustusi, mis tulenevad direktiivist 85/337, kuna ta ei olnud võtnud kõiki vajalikke meetmeid tagamaks, et enne tuulepargi ehitamiseks ja sellega seotud tegevuseks ning tööde teostamiseks lubade andmist oleks läbi viidud projekti keskkonnamõju hindamine. Komisjoni sõnul ei vaidle Iirimaa vastu sellele, et liikmesriigi kohustuste rikkumise kõrvaldamiseks tuleb tal võtta konkreetseid meetmeid.
- 38 Komisjon hinnangul ei pidanud Euroopa Kohus selles kohtuotsuses kindlaks määrama konkreetseid meetmeid, mis võimaldavad tuvastatud rikkumise kõrvaldada. Euroopa Kohtu praktikast (7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus *Wells*, C-201/02, EU:C:2004:12, punktid 64 ja 65, ning 28. veebruari 2012. aasta kohtuotsus *Inter-Environnement Wallonie ja Terre wallonne*, C-41/11, EU:C:2012:103, punktid 42, 43 ja 46) tuleneb aga, et Iirimaa on kohustatud kõrvaldama tuulepargi keskkonnamõju hindamise läbiviimata jätmise ebaseaduslikud tagajärjed ja võtma kõik vajalikud meetmed selle puuduse kõrvaldamiseks. Igal juhul ei ole piisavad sellised lihtsad ettevalmistavad meetmed, mis on võetud käesolevas asjas.
- 39 Komisjon viitab oma argumentide põhjendamiseks ka 26. juuli 2017. aasta kohtuotsusele *Comune di Corridonia jt* (C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, punkt 35) ning 28. veebruari 2018. aasta kohtuotsusele *Comune di Castellbellino* (C-117/17, EU:C:2018:129, punkt 30), mis kinnitavad, et liikmesriigi pädevad asutused on kohustatud võtma oma pädevuse piires kõik vajalikud meetmed keskkonnamõju hindamise tegemata jätmise heastamiseks, näiteks juba väljastatud loa ära võtma või selle kehtivuse peatama, et hindamine läbi viia. Keskkonnamõju hindamise läbiviimine seadustamise eesmärgil, kui teatavad tingimused on täidetud, ei ole liidu õigusega vastuolus.

- 40 Kohtueelse menetluse käigus tegi Iirimaa kaks erinevat ettepanekut, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktides 24 ja 29, kuidas kõrvaldada rikkumine, mis seisneb tuulepargi mõju hindamata jätmises, kuid ta ei ole siiski kummagi elluviimiseks midagi konkreetset ette võtnud.
- 41 Esiteks osutas liikmesriik võimalusele viia läbi mitteametlik hindamine. Ühtegi konkreetset meetet selle rakendamiseks ei ole aga võetud.
- 42 Teiseks toonitab komisjon, et Iirimaa muutis oma õigusnorme selleks, et kehtestada menetlus, mis võimaldaks seadustada lubasid, mis on antud liidu õigusest tulenevat keskkonnamõju hindamise kohustust rikkudes. Nüüd aga väidab see liikmesriik, et seda menetlust, mis on sätestatud PDAA XA osas, saab kohaldada üksnes tulevikus, ning et hoolimata asjaolust, et tuulepargi haldaja on nii riigi kui ka erasektori osalusega äriühingu 100protsendiline tütarettevõtja, ei ole ta kohustatud seda kohaldama.
- 43 Komisjon leiab siiski, et Iirimaal on kohustus vaidlusalused load tühistada või nende kehtivus peatada ja viia läbi tagantjärele seadustav hindamine, isegi kui need meetmed mõjutavad tuulepargi haldaja juba omandatud õigusi. Liikmesriigi võimalust tugineda selles osas menetlusautonoomia põhimõttele piiravad vastavalt 17. novembri 2016. aasta kohtuotsusele Stadt Wiener Neustadt (C-348/15, EU:C:2016:882, punkt 40) tõhususe ja võrdvärsuse põhimõtted.
- 44 Ühtlasi tuleneb 14. juuni 2007. aasta kohtuotsusest Medipac-Kazantzidis (C-6/05, EU:C:2007:337, punkt 43), et tuulepargi haldaja suhtes kehtivad liidu direktiividest tulenevad kohustused, kuna ta on avaliku võimu kontrolli all oleva üksuse 100protsendiline tütarettevõtja.
- 45 Komisjon väidab veel, et 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmise viivitamine ei ole põhjendatud. Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale (9. detsembri 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa, C-121/07, EU:C:2008:695, punkt 21) tuleb täitmist alustada kohe ning see tuleb võimalikult kiiresti lõpule viia, kuigi ELTL artikkel 260 ei täpsusta tähtaega, mille jooksul kohtuotsus peab olema täidetud. Käesoleval juhul ei saa liikmesriigi kehtvat tegevusetust põhjendada ei kõnealuste probleemide keerukuse ega Iirimaa ja komisjoni vahelise teabevahetuse väidetava katkemisega 2016. aasta lõpus. Lisaks tuletab komisjon meelde, et ta andis teada, et detsember 2016 on 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmise lõpptähtaeg.
- 46 Komisjon väidab oma repliigis, et Iirimaa ei ole ikka veel seadustamise korras läbi viinud tuulepargi keskkonnamõju hindamist. Seega ei ole liikmesriik 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmiseks võtnud minimaalseidki nõutavaid meetmeid.
- 47 Iirimaa palub jätta komisjoni hagi rahuldamata.
- 48 Liikmesriik väidab, et 3. juuli 2008. aasta kohtuotsusest komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) ja selle kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasja menetlusedokumentidest nähtub, et nimetatud kohtuotsuse resolutsiooni punkti 1 kaks taanet puudutavad tegelikult vaid ühte ja sama liikmesriigi kohustuste rikkumist, st seda, et direktiiv 85/337 ei ole täielikult üle võetud. Järelikult väljaspool selle direktiivi ülevõtmist ei olnud tuulepargi suhtes erimeetmete võtmine vajalik.
- 49 Ka on komisjon oma hagiavalduses jätnud määratlemata, milliseid konkreetseid meetmeid peaks siis Iirimaa nimetatud kohtuotsuse resolutsiooni punkti 1 teise taande täitmiseks võtma.
- 50 Pealegi ei ole selle kohtuotsusega tühistatud ega kehtetuks tunnistatud lubasid, mis on tuulepargi ehitamiseks antud aastatel 1998–2003. EÜ artikli 226 – nüüd ELTL artikkel 258 – alusel esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi ei saa mõjutada kolmandate isikute juba omandatud õigusi, eriti kui neid kolmandaid isikuid ei ole sellega seoses ära kuulatud.

- 51 Mis puudutab riigisisese haldusotsuse tühistamise aluseid ja korda, siis need kuuluvad liikmesriikide menetlusautonoomia alla. 3. juuli 2008. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380, punkt 59) kinnitab, et kohustuse, kõrvaldada keskkonnamõju hindamata jätmise, piiritleb igas liikmesriigis kohaldatav menetluslik raamistik. Ent Iirimaa saab ehitusloa tühistada üksnes High Court (kõrge kohus, Iirimaa), kellele otse on esitatud vastav kaebus.
- 52 Selles osas tuleneb 17. novembri 2016. aasta kohtuotsusest Stadt Wiener Neustadt (C-348/15, EU:C:2016:882), et kui järgitakse teatavaid tingimusi, võivad liikmesriigid kehtestada tähtaegu, mida kohaldatakse linnaplaneerimise valdkonnas vastu võetud otsuste peale esitatud kaebuste suhtes. Enne PDAA vastuvõtmist kehtinud Iiri menetlusõiguse kohaselt oli linnaplaneerimise valdkonna loa tühistamise nõude esitamiseks ette nähtud kahekuuline tähtaeg. PDAA kehtestas selle tähtaja pikkuseks kaheksa nädalat. Tuulepargi ehitamiseks antud load on järelikult muutunud lõplikuks.
- 53 Iirimaa väidab, et käesoleva kohtuasja olukord erineb olukorrast neis kohtuasjades, milles on tehtud 26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Comune di Corridonia jt (C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589) ning 28. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Comune di Castellbellino (C-117/17, EU:C:2018:129), millele komisjon viitab. Nende kohtuotsuste asjaolude kirjeldusest nähtub, et liikmesriigi kohus oli vaidlusalused load tõesti tühistanud. Küsimused keskkonnamõju hindamise läbiviimise kohustuse kohta kerkisid loa tühistamisele järgnenud menetluses, mis puudutas asjaomaste projektide jaoks uute lubade andmist.
- 54 Käesolev kohtuasi erineb ka 7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsuse Wells (C-201/02, EU:C:2004:12) aluseks olevast kohtuasjast, milles vastati eelotsusetaotlusele vaidluse raames, mis puudutas riigisisest luba, mis oli tähtaegselt vaidlustatud. Euroopa Kohus kinnitas seal, et liikmesriigi kohtu ülesanne on kontrollida, kas riigisisene õigus lubab juba antud loa tühistada või selle kehtivuse peatada. Lisaks kinnitas Euroopa Kohus 12. veebruari 2008. aasta kohtuotsuses Kempter (C-2/06, EU:C:2008:78), et lõpliku haldusotsuse korral ei nõua liidu õigus, et liikmesriigi ametiasutus oleks põhimõtteliselt kohustatud selle otsuse uuesti läbi vaatama.
- 55 Samuti, kui on antud linnaplaneerimise valdkonna luba, mille üle ei saa enam teostada kohtulikku kontrolli, tuleb järgida õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtteid ning selliste lubade omanike omandiõigust.
- 56 Ent käesolevas kohtuasjas oleks juba väljastatud ja lõplikuks muutunud lubade tühistamine vastuolus õiguskindluse põhimõttega. Iirimaa ei ole seega kohustatud neid tühistama või ära võtma. Seda enam ei ole tal kohustust viia tagantjärele läbi keskkonnamõju hindamist PDAA asjasse puutuvate õigusnormide alusel.
- 57 Teise võimalusena väidab Iirimaa, et ta on nüüdseks juba täitnud kohustused, mis tulenevad 3. juuli 2008. aasta kohtuotsusest komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380), kuna ta võttis meetmeid, et Derrybrienis viidaks läbi mitteametlik hindamine, mis toimub väljaspool olemasolevat õiguslikku raamistikku. Iirimaa ja komisjoni vahelise koostöö kulgu, nagu seda on hagiavalduses üksikasjalikult kirjeldatud, annab tunnistust, et Iirimaa valitsus tegi koostööd heauskselt.
- 58 Selle argumendi põhjendamiseks rõhutab Iirimaa eelkõige, et Iirimaa valitsus kehtestas kokkuleppele tuulepargi arendajaga „kontseptsioonidokumendi“. Vastavalt sellele dokumendile peab arendaja „raamdokumendi“ järgides ette valmistama keskkonnaaruande, mis peaks sisaldama võimalikke leevendusmeetmeid. Selles dokumendis nähakse ka ette, et nimetatud aruanne pannakse teatud kujul avalikule arutelule.
- 59 Sellise protsessi algatamine kujutab endast 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) piisavat täitmist, kuna erinevalt direktiivi 85/337 täielikust ülevõtmisest, mis on täielikult Iirimaa ametiasutuste kontrolli all, nõuab projekti keskkonnamõju hindamine tõepoolest kolmandate isikute osavõttu.

- 60 Kolmanda võimalusena väidab Iirimaa, et ta täidab oma kohustused hiljemalt selleks kuupäevaks, milleks võidakse määrata Euroopa Kohtu istung käesolevas kohtuasjas.
- 61 Tuulepargi keskkonnamõju hindamise teostamiseks vajaliku menetluse kestus on pealegi seotud sellega, et komisjon ei reageerinud pärast seda, kui talle 22. detsembril 2016 edastati tuulepargi keskkonnamõju hindamise ettevalmistamiseks mõeldud „kontseptsioonidokumendi“ uus versioon. Iirimaa ametiasutused ootasid selle dokumendi ametlikku heakskiitu. Igal juhul ei saa liikmesriiki karistada selle eest, et ta on võtnud piisavalt aega, et määrata kindlaks Euroopa Kohtu otsuse täitmiseks sobivad meetmed, või et tal ei õnnestunud neid kindlaks määrata.
- 62 Iirimaa kinnitas kohtuistungil, et ta ei kavatse enam läbi viia tuulepargi keskkonnamõju mitteametlikku hindamist. Nagu nähtub 29. märtsi 2019. aasta kirjast, väidab ta nüüd, et tuulepargi haldaja nõustus tegema koostööd, et PDAA XA osa alusel algatada seadustamismenetlus. Selle käigus viiakse direktiivile 85/337 vastav keskkonnamõju hindamine läbi niipea kui võimalik.
- 63 Iirimaa täpsustas vastuseks Euroopa Kohtu küsimustele kohtuistungil, et tuulepargi haldajaga ei ole ametlikku lepingut veel sõlmitud. Ka ei ole veel otsustatud, kas viimane nõuab ise PDAA artikli 177 C alusel asendusluba või algatavad pädevad asutused vastavalt PDAA artiklile 177 B seadustamismenetluse ise omal algatusel.

Euroopa Kohtu hinnang

Sissejuhatavad märkused

- 64 Käesoleva hagi raames, mis on esitatud ELTL artikli 260 lõike 2 alusel, väidab komisjon, et Iirimaa ei ole täitnud 3. juuli 2008. aasta kohtuotsust komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) ainult selle kohtuotsuse resolutsiooni punkti 1 teises taandes käsitletava teise väite osas. Euroopa Kohus tuvastas selles osas, et kuna Iirimaa ei ole võtnud kõiki vajalikke meetmeid tagamaks, et enne teostuslubade andmist tuulepargi ehitamiseks ja sellega seotud tegevuseks ning samuti enne tööde teostamist oleks läbi viidud projekti keskkonnamõju hindamine vastavalt direktiivi 85/337 artiklitele 5–10, siis on Iirimaa rikkunud selle direktiivi artiklitest 2, 4 ja 5–10 tulenevaid kohustusi.

Hagi vastuvõetavuse analüüs

- 65 Kuna Iirimaa väidab sisuliselt, et komisjon on jätnud oma hagi eseme määratlemata ja kindlaks määramata meetmed, mis on vajalikud 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmiseks selle kohtuotsuse resolutsiooni punkti 1 teise taande osas, siis tuleb asuda seisukohale, et ta kritiseerib tegelikult käesoleva hagi vastuvõetavust.
- 66 Sellega seoses väidab komisjon hagiavalduses, et 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmiseks resolutsiooni punkti 1 teise taande osas peab Iirimaa kõrvaldama ebaseaduslikud tagajärjed, mis tulenevad tuulepargi keskkonnamõju eelneva hindamise kohustuse rikkumisest, ja algatama sel eesmärgil kõnealuse projekti seadustamismenetluse. Menetlus peab hõlmama projekti keskkonnamõju hindamist vastavalt direktiivi 85/337 nõuetele.
- 67 Seega heidab Iirimaa komisjonile vääralt ette, et too ei ole määratlenud meetmeid, mis on vajalikud 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmiseks, ja et sel põhjusel ei ole hagi eset piisavalt täpsustatud.
- 68 Seega tuleb järeldada, et Iirimaa väited ei saa mõjutada käesoleva hagi vastuvõetavust.

Sisuliste küsimuste analüüs

- 69 Iirimaa vaidlustab lagi põhjendatuse, väites, et väljaspool direktiivi 85/337 ülevõtmist ei ole tuulepargi suhtes erimeetmete võtmine vajalik ja et eelkõige ei ole tuulepargi haldajale antud lubade tühistamine riigisisese õiguse kohaselt võimalik, kuna need on muutunud lõplikuks.
- 70 Komisjoni hinnangul on aga Iirimaa kohustatud, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 66, kõrvaldama tuvastatud rikkumisest tulenevad ebaseaduslikud tagajärjed ja viima seadustamismenetluse raames läbi tuulepargi keskkonnamõju hindamise kooskõlas selle direktiivi nõuetega.
- 71 Neil asjaoludel tuleb analüüsida kohustusi, mis on liikmesriigil juhul, kui projektile loa andmisel on rikutud direktiiviga 85/337 ette nähtud keskkonnamõju eelneva hindamise kohustust, eriti siis, kui luba ei ole liikmesriigi seaduses ette nähtud tähtaja jooksul vaidlustatud ning see on liikmesriigi õiguskorras seega lõplikult jõustunud.
- 72 Sellega seoses olgu märgitud, et direktiivi 85/337 artikli 2 lõike 1 alusel tuleb keskkonda tõenäoliselt oluliselt mõjutavate projektide puhul selle direktiivi artikli 4 tähenduses, koosmõjus sama direktiivi I või II lisaga, hinnata nende keskkonnamõju enne teostusloa väljastamist (7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, punkt 42).
- 73 Keskkonnamõju eelneva hindamise nõue on põhjendatud vajadusega, et pädev asutus võtaks keskkonnale avaldatavat mõju arvesse kõikide tehniliste projekteerimis- ja otsustamisprotsesside võimalikult varajases etapis, et reostuse või häiringute tekkimist pigem takistada nende lähtekohas kui võidelda nende tagajärgede hilisema kõrvaldamise eest (3. juuli 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa, C-215/06, EU:C:2008:380, punkt 58, ja 26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Comune di Corridonia jt, C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, punkt 33).
- 74 Direktiivis 85/337 ei ole aga sätteid, mis reguleeriksid eelneva hindamise kohustuse rikkumise tagajärge (vt selle kohta 26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Comune di Corridonia jt, C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, punkt 34).
- 75 ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtte kohaselt on aga liikmesriigid kohustatud kõrvaldama liidu õiguse sellise rikkumise õigusvastased tagajärjed. See kohustus on asjaomase liikmesriigi igal asutusel ja eeskätt neil asutustel, kes on kohustatud võtma oma pädevuse piires kõik vajalikud meetmed keskkonnamõju hindamise tegemata jätmise heastamiseks, näiteks juba väljastatud loa ära võtma või selle kehtivuse peatama, et hindamine läbi viia (vt selle kohta 7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, punkt 64, ning 26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Comune di Corridonia jt, C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, punkt 35).
- 76 Mis puutub võimalusse selline olukord tagantjärele seadustada, siis ei ole direktiiviga 85/337 vastuolus see, kui riigisisised õigusnormid lubavad teatud juhtudel seadustada liidu õiguse seisukohalt õigusvastaseid tehinguid või akte, tingimusel et selline võimalus ei anna asjaomastele isikutele võimalust liidu õiguse normidest kõrvale hiilida või olla vabastatud nende täitmisest ning et selline võimalus on erandlik (26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Comune di Corridonia jt, C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, punktid 37 ja 38).
- 77 Hindamine, mis on läbi viidud niisuguses seadustamismenetluses, pärast rajatise valmimist ja käikuandmist, ei saa piirduda rajatise tulevase keskkonnamõju hindamisega, vaid peab võtma ühtlasi arvesse pärast rajatise valmimist avaldunud keskkonnamõju (vt selle kohta 26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Comune di Corridonia jt, C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, punkt 41).
- 78 Direktiiviga 85/337 on aga vastuolus riigisisised õigusnormid, mis võimaldavad liikmesriigi asutustel, isegi ilma et oleksid tõendatud erandlikud asjaolud, anda seadustava loa, millel on samasugused õiguslikud tagajärjed kui eelnevatel lubadel, mis antakse pärast keskkonnamõju hindamist vastavalt

selle direktiivi artikli 2 lõikele 1 või artikli 4 lõigetele 1 ja 2 (vt selle kohta 3. juuli 2008. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Iirimaa, C-215/06, EU:C:2008:380, punkt 61; 17. novembri 2016. aasta kohtuotsus Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, punkt 37, ning 26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Comune di Corridonia jt, C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, punkt 39).

- 79 Nimetatud direktiiviga on vastuolus ka seadusandlik meede, mis tagantjärele hindamist isegi nõudmata, ning ilma et tegemist oleks konkreetsete erakorraliste asjaoludega, lubab lugeda keskkonnamõju hindamise läbinuks projekti, mille keskkonnamõju oleks direktiivi 85/337 artikli 2 lõike 1 kohaselt tulnud hinnata (vt selle kohta 17. novembri 2016. aasta kohtuotsus Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, punkt 38).
- 80 Samamoodi on direktiiviga 85/337 vastuolus see, kui projekte, mille jaoks antud luba ei saa liikmesriigi õiguses ette nähtud edasikaebamise tähtaja möödumise tõttu enam otse vaidlustada, loetakse keskkonnamõju hindamise kohustuse osas lihtsalt õiguspäraselt loa saanuks (17. novembri 2016. aasta kohtuotsus Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, punkt 43).
- 81 Käesolevas kohtuasjas ei ole vaidlust selles, et 2010. aasta juuli seadusemuudatusega kehtestas Iirimaa oma õiguses selliste projektide seadustamise korra, mille jaoks loa andmisel oli rikutud keskkonnamõju hindamise kohustust. Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust nähtub, et selle menetluse üksikasjad on ette nähtud PDAA XA osas, mille sätted võeti vastu eesmärgiga täita 3. juuli 2008. aasta kohtuotsusest komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) tulenevad nõuded.
- 82 Seega tuleneb ühelt poolt PDAA XA osa artikli 177 B lõikest 1 ja lõike 2 punktist b, et kui „Euroopa Liidu Kohtu jõustunud kohtuotsusega“ on tuvastatud, et projekti jaoks, mille puhul oli nõutav keskkonnamõju hindamine, anti luba välja õigusvastaselt, saadab pädev asutus projekti haldajale kirjaliku teate, kohustades viimast esitama asendusloa taotlus. PDAA XA osa artikli 177 B lõike 2 punktis c on täpsustatud, et teade kohustab projekti haldajat esitama samal ajal taotlusega korrigeeriva keskkonnamõju deklaratsiooni (*remedial environmental impact statement*).
- 83 Teiselt poolt võimaldab PDAA XA osa artikkel 177 C samadel asjaoludel projekti haldajal, kellele loa andmisel on rikutud keskkonnamõju eelneva hindamise kohustust, taotleda seadustamismenetluse algatamist. Kui haldaja taotlus rahuldatakse, peab ta vastavalt PDAA XA osa artikli 177 D lõike 7 punktile b esitama korrigeeriva keskkonnamõju deklaratsiooni.
- 84 Sellest hoolimata ei olnud kuupäeval, mis võetakse aluseks ERTL artikli 260 lõikes 2 sätestatud liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemise hindamisel, st kuupäeval, mil lõppes selle sätte alusel esitatud ametlikus kirjas määratud tähtaeg (vt selle kohta 11. detsembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Hispaania, C-610/10, EU:C:2012:781, punkt 67), ehk vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 26 mainitud 22. märtsi 2010. aasta ametlikule kirjale 2010. aasta mai lõpus, Iirimaa läbi viinud tuulepargi keskkonnamõju uut hindamist vaidlusaluste lubade seadustamise raames, rikkudes seega seadusjõus kohtuotsust, st 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) resolutsiooni punkti 1 teist taanet.
- 85 Iirimaa väitis siiski kohtuistungil, et tuulepargi ehitamiseks antud lubade osas ei saa ta kindlasti kohaldada seadustamismenetlust omal algatusel. Pärast selle menetluse algatamist PDAA XA osa artikli 177 B alusel on pädev kohalik omavalitsusüksus selle menetluse nimelt lõpetanud. Kuigi omavalitsusasutused on avaliku võimu kandjad, on need sõltumatud ja jäävad seega Iirimaa valitsuse kontrolli alt välja.
- 86 Samuti väidab Iirimaa, et ta ei saa tuulepargi haldajat kohustada taotlema asendusloa PDAA XA osa artikli 177 C alusel. Haldaja on küll sellise nii riigi kui ka erasektori osalusega äriühingu 100protsendiline tüdarettevõtja, milles Iirimaa osalus on 90 protsenti. Ta on aga oma tegevuse igapäevase juhtimise osas sõltumatu.

- 87 Iirimaa väidab samuti, et õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtetega on vastuolus sellise haldusotsuse tühistamine nagu käesolevas asjas vaidlusalused load, mille peale ei saa edasikaebamise tähtaja möödumise tõttu enam kaebust otse esitada ja mis on seetõttu muutunud lõplikuks.
- 88 Need Iirimaa argumendid tuleb siiski tagasi lükata.
- 89 Kõigepealt tuleb osundada väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt ei saa liikmesriik tugineda oma õiguskorras kehtivatele sätetele, tavadele või olukordadele, et põhjendada liidu õigusest tulenevate kohustuste täitmata jätmist (2. detsembri 2014. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-378/13, EU:C:2014:2405, punkt 29, ja 24. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Itaalia, C-433/15, EU:C:2018:31, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika). Siit järeldub, et Iirimaa ei saa 3. juuli 2008. aasta kohtuotsusest komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) tulenevate kohustuste täitmata jätmise põhjendamiseks tugineda riigisisestele õigusnormidele, millega piiratakse seadustamismenetluse algatamise võimalusi, näiteks PDAA XA osa artiklid 177 B ja 177 C, millega ta täiendas oma riigisisest õigust just selleks, et tagada nimetatud kohtuotsuse täitmine.
- 90 Igal juhul tuleb väite kohta, et liikmesriigil ei ole võimalik kohustada pädevaid kohaliku omavalitsuse asutusi algatama liri seaduses ette nähtud seadustamismenetlust, märkida, et käesoleva kohtuotsuse punktis 75 viidatud kohtupraktika kohaselt on iga nimetatud liikmesriigi organ, eelkõige need omavalitsusasutused, kohustatud oma pädevuse piires võtma kõik vajalikud meetmed tuulepargi keskkonnamõju hindamata jätmise heastamiseks.
- 91 Seejärel, mis puudutab tuulepargi haldaja tegevusetust või isegi keeldumist algatada seadustamismenetlus PDAA XA osa artikli 177 C alusel, siis piisab, kui viidata *mutatis mutandis* käesoleva kohtuotsuse punktis 89 esitatud kaalutlustele, kuna see haldaja on Iirimaa kontrolli all. Seega tuleb nimetatud haldajat pidada selle liikmesriigi isikuks, kelle suhtes – nagu komisjon õigesti väitis – kehtivad liidu direktiividest tulenevad kohustused (14. juuni 2007. aasta kohtuotsus Medipac-Kazantzidis, C-6/05, EU:C:2007:337, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 92 Mis puudutab Iirimaa argumenti, et tuulepargi haldajale ebaseaduslikult antud lubade tühistamine on vastuolus õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtetega, siis tuleb esiteks korrata, et liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlus põhineb objektiivsel tuvastamisel, et liikmesriik ei täida talle asutamislepingust või teisesest õigusest tulenevaid kohustusi, ning teiseks, et kuigi õigusvastase akti tühistamine peab toimuma mõistliku aja jooksul ja kuigi arvesse peab võtma seda, mil määral võis asjaomane isik loota, et akt on õiguspärane, on sellise akti tühistamine siiski põhimõtteliselt lubatud (4. mai 2006. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ühendkuningriik, C-508/03, EU:C:2006:287, punktid 67 ja 68).
- 93 Iirimaa ei saa seega tugineda asjaomase ettevõtja omandatud õigustega seotud õiguskindlusele ja õiguspärasele ootusele, et vaidlustada tagajärjed, mis on tingitud selle objektiivsest tuvastamisest, et ta on rikkunud teatavate projektide keskkonnamõju hindamise kohustusi, mis tulenevad direktiivist 85/337 (vt selle kohta 4. mai 2006. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ühendkuningriik, C-508/03, EU:C:2006:287, punkt 69).
- 94 Igal juhul piirdub Iirimaa kinnitusega, et pärast kahe kuu pikkuse tähtaja või vastavalt kaheksanädalase tähtaja möödumist, mis on kehtestatud PDAAga, ei saa vaidlusaluste lubade peale enam kaebust otse esitada ning riigisisese ametiasutused ei saa neid kahtluse alla seada.
- 95 Nende argumentidega eirab Iirimaa aga käesoleva kohtuotsuse punktis 80 viidatud Euroopa Kohtu praktikat, mille kohaselt ei saa projekte, mille teostusluba ei saa riigisiseses õiguses ette nähtud edasikaebamise tähtaja möödumise tõttu enam vahetult vaidlustada, lugeda keskkonnamõju hindamise kohustuse osas lihtsalt õiguspäraselt loa saanuks.

- 96 Lisaks tuleb rõhutada, et kuigi ei ole välistatud, et hindamine, mis viiakse läbi pärast asjaomase rajatise ehitamist ja kasutuselevõttu, et heastada keskkonnamõju hindamise tegemata jätmist enne lubade väljastamist, võib viia kas lubade tühistamise või muutmiseni, ei mõjuta see tõdemus sellise ettevõtja, kes on tegutsenud kooskõlas liikmesriigi õigusnormidega, mis on osutunud liidu õigusega vastuolus olevaks, võimalikku õigust esitada riigile liikmesriigi õiguse alusel nõue hüvitada kahju, mis on tekkinud riigi tegevuse või tegevusetuse tõttu.
- 97 Eeltoodud arvestades tuleb tuvastada, et kuna Iirimaa ei ole võtnud kõiki vajalikke meetmeid 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmiseks seoses resolutsiooni punkti 1 teise taandega, siis on ta rikkunud ELTL artikli 260 lõikest 1 tulenevaid kohustusi.

Rahalised sanktsioonid

Poolte argumendid

- 98 Kuna komisjoni hinnangul ei ole Iirimaa 3. juuli 2008. aasta kohtuotsust komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) ikka veel täitnud, palub ta mõista sellelt liikmesriigilt välja põhisumma 1343,20 eurot korrutatuna päevade arvuga, mis on möödunud selle kohtuotsuse kuupäevast kas kuni päevani, mil Iirimaa on selle kohtuotsuse täitnud, või kuni kohtuotsuse kuulutamiseni käesolevas asjas, kui viimati nimetatud kuupäev on varasem 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmise kuupäevast, määrates minimaalseks põhisummaks 1 685 000 eurot.
- 99 Ühtlasi palub ta mõista Iirimaaalt välja karistusmaks summas 12 264 eurot iga päeva eest alates käesolevas kohtuasjas otsuse tegemise kuupäevast kuni kuupäevani, mil Iirimaa on täitnud 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380).
- 100 Komisjon viitab oma 12. detsembri 2005. aasta teatisele SEC(2005) 1658 „[ELTL artikli 260] rakendamine“, ajakohastatud 15. detsembri 2017. aasta teatisega „Rikkumismenetlustes komisjoni poolt Euroopa Kohtule soovitatava põhisumma ja karistusmaks arvutamiseks kasutatavate andmete ajakohastamine“ (ELT 2017, C 431, lk 3), ja teeb ettepaneku määrata päevase karistusmaks summa selliselt, et standardse kindla suurusega summa 700 eurot korrutatakse raskusastme kordajaga 2 skaalal 1–20 ning kestuse kordajaga 3 ehk maksimaalse kordajaga. Saadud tulemus korrutatakse teguriga n, mille suuruseks on Iirimaa puhul kinnitatud 2,92. Põhisumma arvutamiseks on kindla suurusega summaks kinnitatud 230 eurot päevas ning see tuleb korrutada raskusastme kordajaga 2 ja teguriga n, mille suuruseks on kinnitatud 2,92. Saadud kogusumma korrutatakse päevade arvuga, mil rikkumine kestab.
- 101 Rikkumise raskusastme osas leiab komisjon, et arvesse tuleb võtta keskkonnamõju hindamise eesmärke, mis on ette nähtud direktiivis 85/337, Euroopa Kohtu poolt 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) punktides 102 ja 104 tuvastatud asjaolusid ning maalihet seoses tuulepargi ehitamisega, mille tõttu tekkis märkimisväärne keskkonnakahjustus.
- 102 Lisaks leiab komisjon, et Euroopa Kohtule esitatud kohtuasjad näitavad, et Iirimaa on direktiivi 85/337 juba korduvalt rikkunud. Kuigi liikmesriik on selle direktiivi vahepeal üle võtnud, ei ole ta komisjoni arvates siiski teinud mingeid edusamme vaidlusaluse liikmesriigi kohustuste rikkumise kõrvaldamiseks, mis on kestnud eriti pikka aega.
- 103 Rikkumise kestuse küsimuses rõhutab komisjon, et seadustamise meetmete võtmine kuulub eranditult Iirimaa vastutusalasse ega sõltu komisjoni arvamusel. Iirimaa oleks pidanud võtma selliseid meetmeid võimalikult lühikese aja jooksul.

- 104 Iirimaa on seisukohal, et ta on käesolevas kohtuasjas juba täitnud 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380), kuna ta võttis oma kontrolli alla kuuluvad meetmed sellega, et ta koostas „kontseptsioonidokumendi“, milles on ette nähtud, et tuulepargi keskkonnamõju hindamise viib läbi pargi haldaja.
- 105 Asjaolu, et selle dokumendi väljatöötamiseks kulus teatud aeg, ei kujuta endast rikkumist, kuna suhtlemine komisjoniga oli selle dokumendi sisu kindlaksmääramiseks tingimata vajalik.
- 106 Pealegi ei ole komisjon oma hagiavalduses kindlaks määranud meetmeid, mille võtmine on vajalik 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmiseks resolutsiooni punkti 1 teise taande osas. Karistusmaks määramise eesmärk on aga just selle kohtuotsuse täitmine.
- 107 Käesoleva kohtuotsuse punktis 53 osutatud põhjusel erinevad käesoleva kohtuasja asjaolud igal juhul asjaoludest, millest lähtuvalt on tehtud 26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Comune di Corridonia jt (C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589) ning 28. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Comune di Castellbellino (C-117/17, EU:C:2018:129). Kui Euroopa Kohus peaks siiski leidma, et need kohtuotsused kinnitavad komisjoni argumente, tähendaks see lahtiütlemist selle valdkonna kohtupraktikast. Seega ei tohiks ühtki sanktsiooni määrata võimaliku rikkumise toimepanemise eest enne 2017. aasta juulit.
- 108 Iirimaa tuletab lisaks meelde, et komisjoni teatised ei ole Euroopa Kohtu jaoks siduvad ja et Euroopa Kohus on kohustatud määrama asjakohase ja proportsionaalse sanktsiooni. Käesolev kohtuasi on ainulaadne ja ebatavaline, mida Euroopa Kohus peaks arvesse võtma, kui ta määrab kindlaks rahaliste sanktsioonide summa.
- 109 Seoses rikkumise raskusastmega leiab Iirimaa, et tuleks kohaldada minimaalset kordajat, võttes eelkõige arvesse direktiivi 85/337 täielikku ülevõtmist, Iirimaa heauskust ning käesoleva kohtuasja faktilisi ja õiguslikke probleeme. Samuti tuleks arvesse võtta Iirimaa edusamme oma kohustuste täitmisel ja asjaolu, et ei ole tõendatud, et maalihe Derrybrienis oli seotud tuulepargi ehitamisega. Lisaks tegi Iirimaa komisjoniga konstruktiivselt koostööd ja ilmutas otsusekindlust kõnealuste probleemide lahendamiseks. Ajavahemikus 2016. aasta detsembrist kuni 2017. aasta oktoobrini kulunud aeg on tingitud lihtsast arusaamatusest Iirimaa ja komisjoni vahel ega tõenda koostöö puudumist.
- 110 Arvestades käesoleva kohtuasja eripära ja seda, kui raske on luua õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtetega kooskõlas olevat seadustamismehhanismi, ei ole ka kestuse kordaja kohaldamine sobiv.

Euroopa Kohtu hinnang

- 111 Sissejuhatuseks olgu märgitud, et Euroopa Kohus peab tema menetluses olevas igas kohtuasjas juhtumi asjaolusid arvestades ning tema hinnangul vajalikust veenvuse ja hoiatavuse määrast lähtudes kindlaks määrama asjakohased rahalised sanktsioonid muu hulgas selleks, et ära hoida liidu õiguse sarnaste rikkumiste kordumine (14. novembri 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-93/17, EU:C:2018:903, punkt 107 ja seal viidatud kohtupraktika).

Põhisumma

- 112 Alustuseks tuleb märkida, et Euroopa Kohtul on õigus talle kõnealuses valdkonnas antud kaalutusõiguse teostamisel määrata kumulatiivselt nii karistusmaks kui ka põhisumma (14. novembri 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-93/17, EU:C:2018:903, punkt 153).

- 113 Igal konkreetset juhul tuleb põhisumma välja mõista ja selle suurus vajaduse korral kindlaks määrata lähtuvalt kõigist tähtsust omavatest asjaoludest, mis puudutavad nii tuvastatud rikkumise tunnuseid kui ka selle liikmesriigi suhtumist, keda ELTL artikli 260 alusel algatatud menetlus puudutab. Nimetatud artikliga on Euroopa Kohtule jäetud ulatuslik kaalutusõigus, et otsustada, kas niisugune sanktsioon määrata või mitte, ja et vajaduse korral määrata kindlaks selle summa (14. novembri 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Kreeka, C-93/17, EU:C:2018:903, punkt 154).
- 114 Ühtlasi peab Euroopa Kohus oma kaalutusõigust kasutades määrama põhisumma nii, et see oleks ühest küljest asjaoludele vastav ning teisest küljest tuvastatud rikkumisega proportsionaalne. Selles osas omavad tähtsust sellised asjaolud nagu tuvastatud rikkumise raskuste ja ajavahemik, mille jooksul rikkumine kestis alates selle kohtuotsuse kuulutamise kuupäevast, millega rikkumine tuvastati, samuti asjaomase liikmesriigi maksevõime (vt selle kohta 2. detsembri 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia, C-196/13, EU:C:2014:2407, punktid 117 ja 118, ning 14. novembri 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Kreeka, C-93/17, EU:C:2018:903, punktid 156, 157 ja 158).
- 115 Mis puudutab esiteks rikkumise raskusastet, siis tuleb märkida, et keskkonnakaitse on üks liidu peamisi eesmärke, mis oma olemuselt on ühtaegu kõikehõlmav ja põhjanev (vt selle kohta 28. veebruari 2012. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Terre wallonne, C-41/11, EU:C:2012:103, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 116 Keskkonnamõju hindamine, mis on ette nähtud direktiivis 85/337, on üks keskkonnakaitse alusmehhanisme, kuna see võimaldab – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 73 – reostuse või häiringute tekkimist pigem takistada nende lähtekohas, kui võidelda nende tagajärgede hilisema kõrvaldamise eest.
- 117 Vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 75 viidatud kohtupraktikale nõuab liidu õigus keskkonnamõju hindamise kohustuse rikkumise korral liikmesriikidelt vähemalt sellest tulenevate õigusvastaste tagajärgede kõrvaldamist (vt selle kohta 26. juuli 2017. aasta kohtuotsus Comune di Corridonia jt, C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, punkt 35).
- 118 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 23–36, on pärast seda, kui 3. juuli 2008. aasta kohtuotsusega komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) tuvastati liikmesriigi kohustuste rikkumine, mis seisneb selles, et on rikutud kohustust viia keskkonnamõju hindamine läbi enne tuulepargi teostusloa väljastamist ja ehitamist, möödunud rohkem kui 11 aastat, ilma et Iirimaa oleks võtnud vajalikke meetmeid kohtuotsuse täitmiseks resolutsiooni punkti 1 teise taande osas.
- 119 Tõsi, Iirimaa võttis 2010. aasta juulis vastu PDAA, mille XA osa näeb ette selliste projektide seadustamise korra, mille jaoks loa andmisel on rikutud keskkonnamõju hindamise kohustust. Ent veidi rohkem kui kaks aastat hiljem teatas see liikmesriik komisjonile, et ta ei kohalda seadustamismenetlust, kuigi alates 2009. aasta aprillist oli ta kinnitanud vastupidist. Iirimaa tegi hoopis ettepaneku viia läbi mitteametlik hindamine, millel puudub igasugune õiguslik alus. Iirimaa muutis veel kord oma seisukohta 29. märtsi 2019. aasta kirjas, st kaks päeva enne Euroopa Kohtu istungit käesolevas kohtuasjas, ja väidab nüüd, et tuulepargi haldaja esitab taotluse PDAA XA osas ette nähtud seadustamismenetluse kohaldamiseks. Kohtuistungil ei suutnud Iirimaa siiski täpsustada, kas pädevad ametiasutused algatavad menetluse PDAA XA osa artikli 177 B alusel omal algatusel või asjaomase haldaja taotluse alusel, tuginedes PDAA XA osa artiklile 177 C. Samuti ei suutnud ta täpsustada menetluse alguskuupäeva. Tänaeks ei ole Euroopa Kohus saanud selle kohta mingit muud teavet.
- 120 Neil asjaoludel tuleb järeldada, et Iirimaa käitumine tõendab, liikmesriik ei tegutsenud kooskõlas lojaalse koostöö kohustusega, et lõpetada 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) resolutsiooni punkti 1 teise taandega tuvastatud liikmesriigi kohustuste rikkumine, mis on raskendav asjaolu.

- 121 Kuna kohtuotsust ei ole ikka veel täidetud, ei jää Euroopa Kohtul üle muud, kui tuvastada, et rikkumine on kestnud eriti kaua aega, mis muudab selle direktiiviga 85/337 taotletavat keskkonnakaitse eesmärki arvestades eriti raskeks (vt analoogia alusel 22. veebruari 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-328/16, EU:C:2018:98, punkt 94).
- 122 Teiseks tuleb seoses rikkumise kestusega märkida, et seda peab hindama selle hetke seisuga, mil Euroopa Kohus faktilisi asjaolusid hindab, mitte selle hetke seisuga, mil komisjon pöördus Euroopa Kohtusse. Käesolevas kohtuasjas on rikkumise kestus aga märkimisväärne, see on kestnud rohkem kui 11 aastat alates 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) kuulutamise kuupäevast (vt analoogia alusel 22. veebruari 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-328/16, EU:C:2018:98, punkt 99).
- 123 Ehkki ELTL artikli 260 lõikes 1 ei ole täpsustatud tähtaega, mille jooksul kohtuotsus tuleb täita, nõuab liidu õiguse kohese ja ühetaolise rakendamise huvi väljakujunenud kohtupraktika kohaselt seda, et täitmist alustataks kohe ja et see viidaks lõpule nii kiiresti kui võimalik (22. veebruari 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-328/16, EU:C:2018:98, punkt 100).
- 124 Mis kolmandaks puudutab kõnesoleva liikmesriigi maksevõimet, siis tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et arvesse tuleb võtta riigi sisemajanduse koguprodukti (SKP) viimase aja arenguid selle päeva seisuga, mil Euroopa Kohus hindab faktilisi asjaolusid (22. veebruari 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-328/16, EU:C:2018:98, punkt 101).
- 125 Käesoleva kohtuasja kõiki asjaolusid arvestades tuleb asuda seisukohale, et liidu õiguse sarnaste rikkumiste tulevikus kordumise tõhusaks ärahoidmiseks tuleb põhisumma suuruseks määrata 5 000 000 eurot.
- 126 Seega tuleb Iirimaalt komisjoni kasuks välja mõista põhisumma 5 000 000 eurot.

Karistusmaks

- 127 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on karistusmaks määramine üldjuhul põhjendatud vaid siis, kui eelneva kohtuotsuse täitmata jätmises seisnev rikkumine vältab ajani, mil Euroopa Kohus uurib faktilisi asjaolusid (14. novembri 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-93/17, EU:C:2018:903, punkt 108 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 128 Käesoleval juhul ei ole vaidlust selles, et nagu on sedastatud muu hulgas käesoleva kohtuotsuse punktides 118 ja 119, ei ole Iirimaa ikka veel hinnanud tuulepargi keskkonnamõju nende lubade seadustamise menetluse raames, mille väljastamisel on rikutud direktiiviga 85/337 ette nähtud keskkonnamõju eelneva hindamise kohustust. Euroopa Kohtu poolt asjaolude uurimise ajal ei ole kohtul mingit teavet, mis annaks tunnistust selle olukorra võimalikust muutumisest.
- 129 Eeltoodut arvestades tuleb nentida, et Iirimaale etteheidetav rikkumine on kestnud ajani, mil Euroopa Kohus hindab käesolevas asjas faktilisi asjaolusid.
- 130 Neil asjaoludel on Iirimaalt karistusmaks väljamõistmine sobiv rahaline meede, et ajendada liikmesriiki võtma vajalikke meetmeid, et lõpetada tuvastatud liikmesriigi kohustuste rikkumine ning tagada 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täielik täitmine.
- 131 Karistusmaks arvutamist käsitleva väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb selle määramisel lähtuda sellest, mil määral on vaja liikmesriigi kohutuse rikkumist tuvastava kohtuotsuse täitmata jätnud liikmesriiki veenda, et ta oma käitumist muudaks ja talle süüks pandud rikkumise lõpetaks. Selles valdkonnas oma kaalutusõigust kasutades tuleb Euroopa Kohtul määrata karistusmaks nii, et

see oleks esiteks asjaoludega vastavuses ning teiseks proportsionaalne tuvastatud liikmesriigi kohustuste rikkumise ja asjaomase liikmesriigi maksevõimega (14. novembri 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-93/17, EU:C:2018:903, punktid 117 ja 118).

- 132 Komisjoni ettepanekud karistusmaks summa kohta ei ole Euroopa Kohtu jaoks siduvad, vaid on üksnes abistav lähtepunkt. Euroopa Kohus peab saama vabalt määrata karistusmaksed sellises summas ja vormis, mida ta peab sobivaks, et mõjutada liikmesriiki lõpetama liidu õigusest tulenevate kohustuste rikkumine (vt selle kohta 14. novembri 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-93/17, EU:C:2018:903, punkt 119).
- 133 Karistusmaks summa kindlaksmääramisel on põhikriteeriumid, mida tuleb arvesse võtta, et tagada karistusmaks sunnijõud liidu õiguse ühetaolise ja tõhusa kohaldamise eesmärgil, üldjuhul rikkumise raskus, kestus ja kõnealuse liikmesriigi maksevõime. Nende kriteeriumide kohaldamisel tuleb arvesse võtta eelkõige täitmata jätmise tagajärgi era- ja avalikele huvidele ning seda, kuivõrd kiireloomuline on vajadus, et asjaomane liikmesriik täidaks oma kohustused (14. novembri 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-93/17, EU:C:2018:903, punkt 120).
- 134 Käesolevas kohtuasjas, arvestades kõiki õiguslikke ja faktilisi asjaolusid, mille põhjal on tuvastatud liikmesriigi kohustuste rikkumine, samuti käesoleva kohtuotsuse punktides 115–124 esitatud kaalutlusi, peab Euroopa Kohus vajalikuks määrata karistusmaks summas 15 000 eurot päevas.
- 135 Seega tuleb Iirimaa komisjoni kasuks välja mõista karistusmaks 15 000 eurot iga päeva eest, millega viivitatakse 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmiseks vajalike meetmete võtmisel, ja seda alates käesoleva kohtuotsuse kuulutamise päevast kuni esimesena nimetatud kohtuotsuse täieliku täitmiseni.

Kohtukulud

- 136 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Iirimaa on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. Kuna Iiri Vabariik ei ole võtnud kõiki vajalikke meetmeid 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmiseks, siis on ta rikkunud ETL artikli 260 lõikest 1 tulenevaid kohustusi.**
- 2. Mõista Iirimaa Euroopa Komisjoni kasuks välja põhisumma 5 000 000 eurot.**
- 3. Mõista Iirimaa Euroopa Komisjoni kasuks välja karistusmaks 15 000 eurot iga päeva eest alates käesoleva kohtuotsuse kuulutamisest kuni 3. juuli 2008. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa (C-215/06, EU:C:2008:380) täitmiseni.**
- 4. Mõista kohtukulud välja Iirimaa.**

Allkirjad